

Arbeidet med miljøskadelig fiske

Fiskerinæringen har i de siste 20–30 årene utviklet seg til å bli en global industri der store selskaper både er involvert i fangst, transport og foredling. Selskapene opererer på alle verdens hav ettersom hvor fiskeressursene finnes, og hvor det er lønnsomt å fiske.

Etikkrådet besluttet i 2011 å kartlegge fiskeri-selskaper i SPU. Hensikten var å identifisere selskaper der det var en risiko for at selskapene var delaktig i særlig miljøskadelig fiske gjennom egen fangstvirksomhet og gjennom innkjøp av fisk. Hvordan fiske påvirker miljøet og i hvilken grad det medfører alvorlig miljøskade, er en sammensatt problemstilling som er avhengig av mange faktorer – hvilke arter som fiskes, hvor mye som fiskes, hvilke fiskeredskaper som brukes, og hvordan bestandene blir forvaltet. Rådet valgte å vektlegge såkalt ulovlig, urapportert eller uregulert fiske (UUU-fiske) og fangst på globalt truede arter. UUU-fiske er en vesentlig årsak til overfiske og en av de største truslene mot verdens fiskebestander og marine økosystemer.

I løpet av dette arbeidet har menneskerettigheter og arbeidsforhold hos fiskeriselskapene også blitt et viktig tema for Etikkrådet. I de senere utredningene er denne problemstillingen tatt opp med de selskapene som er undersøkt.

I starten av arbeidet ble et titalls selskaper identifisert for nærmere undersøkelser. Noen av disse har siden gått ut av fondet, mens nye selskaper er kommet til. Syv selskaper er blitt utredet. Alle selskaper, med unntak av ett, har vært anklaget eller sanksjonert for ulovlig fiske. Bare ett selskap, koreanske China Ocean Resources, er blitt anbefalt utelukket (2013). Gjennom sporing av selskapets båter var det mulig å dokumentere at selskapet hadde fisket uten tillatelse. I tillegg informerte selskapet selv om fangst på globalt truede haiarter.

Fiskerivirksomhet er en lite gjennomskiktig bransje, og det kreves ofte grundige undersøkelser og god fagkunnskap for å finne frem til alle fartøy et selskap eier, eller hvor det har kjøpt fisk. Hyppig omregistrering av båter, flaggskifte og kompliserte selskapsstrukturer gjør slike undersøkelser krevende. Enkelte ganger kan man få mistanke om at selskaper gjør slike endringer i den hensikt å vanskeliggjøre sporing av fiskerivirksomheten. For det enkelte selskapet kan fiske uten tillatelse eller uten å rapportere fangsten bidra til å senke kostnadene og dermed øke lønnsomheten i selskapet.

Utover China Ocean Resources har to selskaper fått tilsendt utkast til tilrådning om utelukkelse. I begge sakene var risikoen for delaktighet i ulovlig fiske knyttet til selskapenes innkjøp av fisk. På grunnlag av informasjon om innkjøp av fisk som et selskap delte med rådet, var det mulig å fastslå at rundt halvparten av innkjøpte fangster fra det indiske hav var fra leverandører som ikke hadde tillatelse til slikt fiske. I det andre tilfellet var grunnlaget en vurdering av risikoen for at selskapet kjøpte inn og videresolgte ulovlige fangster fra India, Senegal, Thailand og Marokko til markeder som ikke krever fangstsertifikater. Etter en god dialog med Etikkrådet gjennomførte selskapene tiltak som reduserte risikoen for delaktighet i ulovlig fiske. Rådet gikk derfor ikke videre med sakene.

Erfaringene fra arbeidet har vist at risikoen for at selskaper i fondet er delaktig i ulovlig fiske, først og fremst er knyttet til selskapenes innkjøp av fisk. Selskapene har sporbarhet i hele leverandørkjeden helt fra fiskebåten for hvert enkelt innkjøp. Denne informasjonen har selskapene i liten grad vært villige til å dele med rådet. Selskapene gir som regel svært lite opplysninger om hvor de kjøper fisk, eller hvordan de arbeider med å unngå kjøp av UUU-fisk.

Selskapene gir i det hele tatt lite informasjon om hvilke systemer og prosedyrer de har på plass for å unngå UUU-fiske, både i egen fiskerivirksomhet eller ved innkjøp. Det er heller ikke mye informasjon om hva selskapene gjør for å forhindre menneskerettsbrudd, verken på egne båter eller i leverandørkjeden. Uten denne informasjonen er det vanskelig å utrede delaktighet i UUU-fiske. Manglende gjennomskiktighet forsterker risikoen, fordi ulovligheter da blir enda vanskeligere å oppdage. Det er derfor viktig at ulovlig fiske, arbeidsforhold på båter og åpenhet om leverandørkjeder tas opp av investorer i eierskapsutøvelsen overfor fiskeri- og sjømat-selskaper for på den måten å redusere både den etiske og finansielle risikoen som slik aktivitet medfører.